

U 16/2026 rd

Statsrådets skrivelse till riksdagen om kommissionens förslag till Europaparlamentets och rådets om påskyndande av förfaranden för tillståndsgivning för produktion av förnybar energi och energiinfrastrukturprojekt

I enlighet med 96 § 2 mom. i grundlagen översänds till riksdagen Europeiska kommissionens förslag av den 10 december 2025 till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv (EU) 2018/2001, elmarknadsdirektivet (EU) 2019/944 och gasmarknadsdirektivet (EU) 2024/1788 till den del det gäller påskyndande av förfaranden för tillståndsgivning, och en promemoria om förslagen.

Helsingfors den 26 februari 2026

Miljö- och klimatminister Sari Multala

Lagstiftningsdirektör Johanna Korpi

FÖRSLAG TILL EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS OM PÅSKYNDANDE AV FÖRFARANDEN FÖR TILLSTÅNDSGIVNING FÖR PRODUKTION AV FÖRNYBAR ENERGI OCH ENERGIINFRASTRUKTURPROJEKT**1 Bakgrund**

Kommissionen publicerade den 10 december 2025 ett förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv (EU) 2018/2001 om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor (nedan *förnybartdirektivet*), direktiv (EU) 2019/944 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om ändring av direktiv 2012/27/EU (nedan *elmarknadsdirektivet*) och direktiv (EU) 2024/1788 om gemensamma regler för de inre marknaderna för förnybar gas, naturgas och vätgas, om ändring av direktiv (EU) 2023/1791 och om upphävande av direktiv 2009/73/EG (nedan *gasmarknadsdirektivet*) till den del det gäller påskyndande av förfaranden för tillståndsgivning (COM(2025) 1007 final).

Förslaget ingår i det europeiska nätpaketet, som publicerades samma dag.

2 Förslagets syfte

Syftet med förslaget till direktiv är att påskynda förfaranden för tillståndsgivning för projekt för förnybar energi och energiinfrastruktur för att på så sätt underlätta utbyggnaden av dessa.

3 Förslagets huvudsakliga innehåll**3.1 Förslag till förnybartdirektivet**

Kommissionens förslag syftar till följande ändringar i förnybartdirektivet:

Definitioner (artikel 2)

Till direktivet fogas definitionerna av fristående energilagring, laddningsstation, hybridisering, hybridkraftverk och förfarande för tillstånd för anslutning till nätet.

Accelerationsområden för förnybar energi (artikel 15c)

Enligt förslaget skulle medlemsstaterna inte få utse stora områden där det i princip inte är möjligt att uppföra anläggningar för förnybar energi av miljöskäl, inbegripet skydd av landskapet.

Allmänhetens deltagande (artikel 15d)

Medlemsstaterna ska vidta åtgärder med vilka en del av vinsten från projekt för förnybar energi med en installerade kapacitet på mer än 10 MW överförs direkt eller indirekt till lokalinvånare och lokalsamhällen i närheten av dessa projekt. Medlemsstaterna ska utse och finansiera en utomstående kontaktperson för att underlätta dialogen mellan projektutvecklaren och allmänheten i projekt för förnybar energi med en installerade kapacitet på mer än 10 MW.

Medlemsstaten kan fastställa en avgift för projektutvecklarna, för finansiering av kontaktpersonens tjänster.

Tillståndsförfarandets huvudprinciper och organisation (artikel 16)

Medlemsstaterna ska inrätta en enda digital portal på nationell nivå, som omfattar alla steg av tillståndsgivningen för förnybar energi, energilagring och nätprojekt. De sökande ska lämna sina ansökningar i digital form. Uppföljningen av tillståndsförfarandena för projekt, inbegripet tidsfristerna, skulle ske utifrån uppgifterna i portalen, som ska vara offentligt tillgängliga. Portalen ska publicera data om behandlingstiderna för ansökningar om projekttillstånd för förnybar energi. Portalen skulle ge tillgång till de relevanta miljödata, geologiska uppgifter och beslut som är tillgängliga i den online miljöportal som avses i artikel 10.3 i kommissionens förslag till förordning om miljöbedömningar COM(2025) 984 final.

Tillståndsförfarande utanför accelerationsområden för förnybar energi (artikel 16b)

Det föreslås att ur artikeln stryks en mening enligt vilken dödande eller störning av de arter som skyddas enligt fågeldirektivet och habitatdirektivet inte betraktas som avsiktligt i projekt för förnybar energi om nödvändiga skyddsåtgärder har vidtagits. Att meningen stryks anknyter till kommissionens samtidigt aktuella förslag till påskyndande av miljöbedömningar (förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om att påskynda miljöbedömningar (COM(2025) 984 final), som innehåller en bestämmelse med likalydande innehåll. Enligt artikel 8 i det förslaget ska slumpvist dödande eller störande av skyddade fåglar enligt fågeldirektivet eller andra skyddade arter enligt habitatdirektivet inte anses vara avsiktliga i den mening som avses i artikel 5 i fågeldirektivet och artikel 12.1 habitatdirektivet i samband med att projekt eller planer genomförs, används och avvecklas, om planen eller projektet har genomfört mildringsåtgärder för att förhindra dödande eller störningar. Därmed är denna bestämmelse onödig i artikel 16b i förnybartdirektivet.

Tillståndsansökningar för projekt för förnybar energi utanför accelerationsområden för förnybar energi ska anses ha godkänts, ifall ansökningarna inte handläggs inom de tidsfrister som fastställs i förnybartdirektivet. Detta tysta godkännande skulle inte gälla beslut på miljöområdet, tillstånd för anslutning till nätet eller ifall principen om tyst godkännande inte finns i det nationella rättssystemet.

Påskyndat tillståndsförfarande för uppgradering (artikel 16c)

Enligt artikeln ska medlemsstaterna säkerställa att förändringar i status för den mark på vilken anläggningen för förnybar energi är belägen inte förhindrar uppgradering av anläggningen.

Uppgradering av vindkraftverk skulle i vissa situationer undantas från kraven på att fastställa behovet av MKB-förfarande i accelerationsområden för förnybar energi (granskningsprocess) eller från MKB-förfarandet.

Tillståndsförfarande för installation av solenergiutrustning (artikel 16d)

Enligt förslaget får medlemsstaterna inte kräva några administrativa tillstånd, inbegripet tillstånd på miljöområdet, med undantag av tillstånd för anslutning till nätet, för installation av sådan solenergiutrustning och samlokaliserad energilagring vars totala installerade kapacitet är högst 100 kW. Bestämmelsen är inte tillämplig på Natura 2000-områden eller andra områden som omfattas av nationella skyddssystem samt områden avsedda för skydd av det kulturella och historiska arvet.

Installation av solenergiutrustning och samlokaliserad energilagring med en kapacitet på över 100 kW i befintliga eller framtida konstgjorda konstruktioner, med undantag för konstgjorda vattenytor, skulle omfattas av ett tillståndsförfarande som pågår högst tre månader. Bestämmelser om tidsfristen och undantaget för dessa projekt från MKB-förfarandet finns redan i det gällande förnybartdirektivet (RED III); däremot saknas för närvarande bestämmelser om ett gränsvärde för den totala installerade kapaciteten.

Medlemsstaterna ska undanröja hindren för installation av småskaliga stickproppsanslutna solcellsanläggningar på högst 800 W i och på byggnader.

Ett ytterst viktigt allmänt intresse (artikel 16f)

Genom förslaget utvidgas kategorierna av projekt för vilka medlemsstaterna fram till dess att klimatneutralitet uppnås ska säkerställa att de presumeras vara av ett allt överskuggande allmänintresse. Enligt den gällande bestämmelsen ska planering, uppförande och drift av verk för förnybar energi, anslutning av sådana verk till nätet, det tillhörande nätet i sig och lagringstillgångar i samband med tillståndsförfarandet presumeras vara av ett ytterst viktigt allmänt intresse och av vikt för människors hälsa och säkerhet. Genom förslaget skulle presumptionen utvidgas till att omfatta infrastrukturen av överförings- och distributionsnät, fristående lagringstillgångar samt laddningsinfrastruktur.

Dessutom skulle artikeln ändras genom strykning av medlemsstaternas möjlighet att begränsa tillämpningen av artikeln till vissa delar av sina territorier eller vissa typer av teknik eller till projekt med vissa tekniska egenskaper.

Avsaknad av alternativa eller lämpliga lösningar eller genomförande av kompensationsåtgärder i enlighet med artikel 6.4 i direktiv 92/43/EEG (ny artikel 16g)

Den nya artikeln skulle precisera bedömningen av alternativa lämpliga lösningar i undantagsförfarandena enligt habitatdirektivet, fågeldirektivet och vattendirektivet samt kriterierna för behövliga åtgärder för att kompensera det att nätverket Natura 2000 blir mindre sammanhängande eller att dess naturvärden försämras. Enligt förslaget skulle projekt för förnybar energi anses sakna alternativ om målen inte kan tillfredsställas med lämpliga alternativa lösningar för utveckling av samma kapacitet för förnybar energi med samma energiteknik eller inom samma eller motsvarande tidsram och utan avsevärt högre kostnader. I fråga om projekt för förnybar energi skulle medlemsstaterna dessutom kunna tillåta att åtgärder som är nödvändiga för att kompensera för försämring av samstämmigheten i Natura 2000-nätet eller av naturvärden genomförs parallellt med projektet.

Förfarande för tillståndsgivning för andra fristående lagringstillgångar än vätgaslager (ny artikel 16h)

Den behöriga myndigheten ska erkänna att en tillståndsansökan för en fristående lagringstillgång är fullständig eller begära att ansökan kompletteras inom 30 dagar efter mottagandet av ansökan. Datum för erkännandet ska utgöra startdatum för tillståndsförfarandet. Enligt förslaget skulle tillståndsförfarandet för annan fristående lagringstillgång än vätgaslager omfatta alla relevanta administrativa tillstånd för uppförande, uppgradering och drift av energilagring och, i tillämpliga fall, miljöbedömningar och miljötillstånd.

Enligt förslaget får medlemsstaterna inte kräva några administrativa tillstånd, inbegripet miljötillstånd, med undantag av tillstånd för anslutning till nätet, för installation av sådan fristående energilagring (exkl. vätgaslager) vars totala installerade kapacitet är högst 100 kW.

Att installera sådana lagringstillgångar skulle inte heller kräva ett separat förfarande för miljökonsekvensbedömning. Medlemsstaterna ska ändå undanta Natura 2000-områden eller andra områden som omfattas av nationella skyddssystem samt områden avsedda för skydd av det kulturella och historiska arvet från tillämpning av bestämmelsen.

I bestämmelsen föreskrivs en tidsfrist på sex månader för tillståndsgivning till fristående energilagring (exkl. vätgaslagring) med en installerade kapacitet på över 100 kW; för pumpkraftverk gäller en tidsfrist på två år. Dessa tidsfrister ska i tillämpliga fall även omfatta miljöbedömningar.

Förfarande för tillståndsgivning till laddningsstationer (ny artikel 16i)

Förslaget anger tidsfrister för tillståndsgivningen till laddningsstationer. Den behöriga myndigheten ska erkänna att en tillståndsansökan för en laddningsstation är fullständig eller begära att ansökan kompletteras inom 30 dagar efter mottagandet av ansökan. Datum för erkännandet ska utgöra startdatum för tillståndsförfarandet. Enligt förslaget skulle tillståndsförfarandet för en laddningsstation omfatta alla relevanta administrativa tillstånd för uppförande, uppgradering och drift av energilagring och, i tillämpliga fall, miljöbedömningar och miljötillstånd.

Enligt förslaget får medlemsstaterna inte kräva några administrativa tillstånd, inbegripet miljötillstånd, för installation av sådana laddningsstationer vars totala installerade kapacitet är högst 100 kW. Att installera sådana laddningsstationer skulle inte heller kräva ett separat förfarande för miljökonsekvensbedömning. Medlemsstaterna ska ändå undanta Natura 2000-områden eller andra områden som omfattas av nationella skyddssystem samt områden avsedda för skydd av det kulturella och historiska arvet från tillämpning av bestämmelsen.

Tillståndsförfarandet får inte pågå i mer än sex månader för laddningsstationer vars totala installerade kapacitet är över 100 kW. Denna tidsfrist ska i tillämpliga fall även omfatta miljöbedömningar.

Förfarande för tillståndsgivning till hybridisering av anläggningar för förnybar energi (ny artikel 16j)

Med hybridisering skulle avses ombyggnad av anläggningar för förnybar energi till hybridkraftverk. Med hybridkraftverk skulle avses sådana anläggningar för förnybar energi som använder flera olika former av förnybar energiproduktion (exempelvis en kombination av vindkraft och solkraft) eller som har kombinerats med energilagring (exempelvis en solkraftsstation i kombination med ett batterilager).

Vid ändringar i status för den mark på vilken anläggningen för förnybar energi är belägen ska medlemsstaten säkerställa att anläggningens verksamhet kan fortsätta och hybridiseringen genomföras på ett sätt som möjliggör introduktion av en ny produktionsform eller energilagring på området.

Bedömning av miljökonsekvenserna av dessa projekt och bedömning av behovet av en sådan bedömning samt granskning i accelerationsområden för förnybar energi skulle begränsas till det ursprungliga projektets potentiella påverkan.

Förfarande för nätanslutning efter enkel anmälan (artikel 17)

Nuvarande artikel 17 skulle ersättas med en ny artikel om förfaranden för tillstånd för nätanslutning.

Gällande förfarandena för tillstånd för nätanslutning ska medlemsstaterna säkerställa att de inte överskrider tidsfristerna på en månad respektive tre månader. Olika tidsfrister tillämpas på nätanslutning vid uppgradering eller hybridisering av olika slags solenergiutrustning, energilagring, laddningsstationer och anläggningar för produktion av förnybar energi.

Förfarande för tillstånd för anslutning till nätet avser förfarandet från projektutvecklarens ansökan om nätanslutning till den systemansvariges beslut om huruvida projektet kan anslutas till nätet.

Systeminnehavaren ska inom dessa tidsfrister och de tidsfrister som anges i andra bestämmelser i förnybartdirektivet antingen godkänna den anslutning som begärts eller, om kapaciteten i nätet är otillräcklig, föreslå ett flexibelt avtal om nätanslutning i den mån detta är tekniskt möjligt. Ifall projektutvecklaren inte godkänner ett flexibelt anslutningsavtal, ska den systemansvarige föreslå ett alternativt anslutningsställe, ett alternativt preliminärt datum för nätanslutningen eller, om detta inte är möjligt, avslå ansökan om nätanslutning.

Ifall den systemansvarige för distributionsnätet inte svarar inom de ovannämnda tidsfristerna på en månad eller tre månader, ska tillstånd för nätanslutning anses ha blivit beviljat, under förutsättning att kapaciteten hos solenergiutrustningen, energilagringen eller laddningsstationerna inte överskrider den befintliga tillgängliga kapaciteten för anslutning till nätet.

3.2 Föreslagna ändringar i elmarknadsdirektivet

Kommissionens förslag syftar till följande ändringar i elmarknadsdirektivet:

Tillståndsförfarande (artikel 8)

Det föreslås att artikel 8 ersätts med en ny. Nya artikel 8 skulle utöver tillståndsförfarandet för anläggning av ny elproduktionskapacitet enligt de nuvarande bestämmelserna även omfatta tillståndsförfaranden för infrastruktursystem för överföring och distribution av el och eventuella tillståndsförfaranden för uppförande och drift av dessa. Förslaget innehåller i huvudsak även de bestämmelser som ingår i nuvarande artikel 8.

Förslaget ska säkerställa att de behöriga nationella myndigheterna har tillräckliga tekniska, ekonomiska och mänskliga resurser för tillståndsbeslut inom de tillämpliga tidsfristerna. Gällande tillståndsförfaranden för elnätsinfrastrukturen föreslås det att inga relevanta åtgärder av behöriga myndigheters ska få pågå i mer än två år, utom om det är vederbörligen motiverat, i vilket fall de får förlängas med högst ett år.

Det föreslås att principen om villkorligt tyst godkännande, enligt vilken vissa steg i tillståndsprocessen ska anses ha godkänts om den nationella myndigheten inte svarar inom den fastställda tidsfristen, ska tillämpas på godkännande av tillståndsförfaranden med undantag för beslut på miljöområdet och fall där principen om administrativt tyst godkännande inte finns i det nationella rättssystemet. Medlemsstaterna ska säkerställa att tillståndet för infrastruktur för överförings- eller distributionssystem anses vara nödvändigt för integreringen av förnybara energikällor samt för uppnåendet av klimat- och energimålen och klimatneutralitet.

Enligt förslaget ska medlemsstaterna inrätta eller utse en eller flera kontaktpunkter för systemansvariga för överförings- eller distributionssystem. Kontaktpunkterna ska på tillståndssökandens begäran och avgiftsfritt tillhandahålla vägledning och underlätta hela tillståndsprocessen fram till det slutliga myndighetsbeslutet.

Då medlemsstaterna tillämpar tillståndssystemet på ett system för överförings- eller distributionssystem för el, ska de säkerställa att de behöriga nationella myndigheterna begär de uppgifter som eventuellt saknas i ansökningarna inom tre månader efter att ansökan lämnats in. Inom samma tidsfrist på tre månader ska den behöriga nationella myndigheten underrätta projektutvecklaren om de antaganden som föranleder att vissa miljöbedömningar inte är tillämpliga på projektet. Efter denna tidsfrist får varken den behöriga myndigheten eller någon annan relevant myndighet begära ytterligare upplysningar, utredningar, rapporter eller bedömningar, utom ifall det har skett en sådan väsentlig förändring i projektet eller dess omgivning som gjort de ursprungliga bedömningsgrunderna olämpliga.

I syfte att hantera de tillstånd som hänför sig till uppförande eller drift av infrastruktur för överföring eller distribution av el eller tillhörande utrustning, eller för uppförande av ny produktionskapacitet ska medlemsstaterna säkerställa att de har lämpliga digitala plattformar för hantering av ansökningar, tillhörande processer och pågående beslut. Plattformarna skulle ge tillgång till de relevanta miljödata och geologiska uppgifter och beslut som är tillgängliga i den centrala online miljöportal som avses i artikel 10.3 i kommissionens förslag till förordning om miljöbedömningar COM(2025) 984 final.

Tills medlemsländerna uppnår klimatneutralitet ska medlemsländerna i samband med tillståndsförfarandet enligt förslaget säkerställa att planeringen, uppförandet och driften av nätinfrastrukturen för elöverföring och eldistribution presumeras vara av ett ytterst viktigt allmänt intresse och av vikt för människors hälsa och säkerhet. Presumtionen skulle tillämpas på vissa undantagskriterier enligt habitatdirektivet och fågeldirektivet samt på artikel 4.7 i vattendirektivet. Medlemsstaterna får ändå begränsa tillämpningen av presumtionen på vissa områden, teknologier och projekt med vissa tekniska egenskaper under vederbörligt motiverade och särskilda omständigheter.

Medlemsstaterna ska också säkerställa att dessa projekt prioriteras även vid avvägning av andra rättsliga intressen än skydd av kulturarv, som kan lämnas utanför tillämpningsområdet.

Enligt förslaget ska medlemsstaterna också säkerställa att myndigheterna undre vissa omständigheter ska kunna befria ombyggnad, modernisering eller uppgradering av befintlig infrastruktur för överförings- och distributionssystem från förfarandet för miljökonsekvensbedömning och från bedömningarna enligt habitatdirektivet och fågeldirektivet. Detta förutsätter dock att åtgärderna inte kräver användning av tilläggsutrymme och att de stämmer överens med de tillämpliga åtgärderna för miljöskydd som fastställts för den ursprungliga anläggningen. I artikeln bestäms om undantag från bland annat punkt 20 i bilaga I till direktiv 2011/92/EU om bedömning av inverkan på miljön av vissa offentliga och privata projekt (nedan *MKB-direktivet*) som gäller anläggning av starkströmsluftledningar med en spänning på 220 kV eller mer och en längd över 15 km. I bilaga I till MKB-direktivet räknas de projekt upp som alltid ska omfattas av en miljökonsekvensbedömning. Dessa projekt anses sannolikt alltid ha betydande miljöeffekter.

Enligt förslaget ska dessa undantag inte tillämpas om projektet kan antas medföra en betydande inverkan på miljön i en annan medlemsstat i enlighet med artikel 7 i MKB-direktivet. Vidare ska medlemsstaterna begränsa tillämpningen av paragrafen på Natura 2000-områden eller andra

områden som omfattas av nationella skyddssystem samt områden avsedda för skydd av det kulturella och historiska arvet.

Därtill ska undantagen kunna tillämpas på uppförande av ny infrastruktur för distributionsnät och tillhörande utrustning, ifall projektet har genomgått granskning enligt MKB-direktivet varigenom den behöriga nationella myndigheten har fastställt att projektet sannolikt inte har betydande miljöpåverkan. Undantagen omfattar inte uppförande av ny infrastruktur för distributionsnät och tillhörande utrustning, om projektet sannolikt medför en betydande inverkan på miljön i en annan medlemsstat.

Ifall ovannämnda granskning visar att projektet sannolikt medför betydande miljöpåverkan, ska den behöriga myndigheten meddela projektutvecklaren inom 45 dagar efter ansökan om att bedömningarna ska utföras.

Befrielse från bedömningsförfarandet får inte tillämpas på Natura 2000-områden eller andra områden som omfattas av nationella skyddssystem samt områden avsedda för skydd av det kulturella och historiska arvet.

Enligt förslaget ska planering, uppförande och drift av infrastruktursystem för överföring och distribution av el anses bidra till att långsiktigt minska kväveutsläppen och de ska inte omfattas av kravet på bedömning av kväveutsläppen som en del av Natura-bedömningen. Därtill ska förfarandet för miljökonsekvensbedömning och Natura-bedömningarna av projekt för utbyggnad, ombyggnad, modernisering och uppgradering av befintlig infrastruktur begränsas till ändringens effekter jämfört med det ursprungliga projektet.

Avsaknad av alternativa eller lämpliga lösningar eller genomförande av kompensationsåtgärder i enlighet med artikel 6.4 i direktiv 92/43/EEG (ny artikel 8 a)

Genom den nya artikeln preciseras bedömningen av lämpliga alternativa lösningar och kraven på tillämpning av kompensationsåtgärder. Enligt förslaget ska projekt för överförings- och distributionsinfrastruktur och tillhörande utrustning anses sakna alternativ om projektet syfte inte kan uppfyllas genom uppbyggnad av samma kapacitet med samma teknik eller inom samma eller motsvarande tidsram och utan avsevärt högre kostnader. I fråga om dessa projekt skulle medlemsstaterna dessutom kunna tillåta att åtgärder som är nödvändiga för att kompensera för försämring av samstämmigheten i Natura 2000-nätet eller av naturvärden genomförs parallellt med projektet.

Ny artikel 40 a, strykning av artikel 51, ändring av artikel 59.1

Helt nya artikel 40 a gäller utveckling av nätet och investeringsbeslut. Enligt kommissionens förslag ska alla systemansvariga för överföringssystem minst vartannat år för regleringsmyndigheten lägga fram en tioårsplan för nätverksutveckling, som bygger på befintlig och förutsedd tillgång och efterfrågan, efter samråd med samtliga berörda parter. Planen för nätverksutveckling ska innehålla effektiva åtgärder för att säkerställa systemets tillräcklighet och leveranssäkerhet. Dessutom ges närmare bestämmelser om innehållet i tioårsplanen för nätverksutveckling.

Medlemsstaterna ska även sträva efter att säkerställa samordning av stegen i framtagningen av tioårsplanerna för nätverksutveckling för naturgas, vätgas och el. Regleringsmyndigheten ska samråda med alla nuvarande och potentiella framtida systemanvändare om tioårsplanen för nätverksutveckling, publicera resultaten av samrådsprocessen samt följa upp och utvärdera genomförandet av planen.

Regleringsmyndigheten ska anta tioårsplanen för nätverksutveckling eller begära ändring av tioårsplanen samt granska om planen tillgodoser alla investeringsbehov som identifierats under samrådsprocessen och överensstämmer med den icke-bindande, unionsomfattande tioårsplanen för nätverksutveckling. De behöriga nationella myndigheterna ska också granska planens överensstämmelse med den nationella energi- och klimatplanen.

Om en oberoende systemoperatör eller en oberoende systemoperatör av överföringsnät inte verkställer en investering enligt tioårsplanen för nätverksutveckling, under andra omständigheter än på grund av tvingande hänsyn, ska medlemsstaterna säkerställa att regleringsmyndigheten vidtar minst en av de fastställda åtgärderna för att säkerställa att investeringen verkställs.

Artikel 51 om nätutveckling och befogenhet att fatta investeringsbeslut stryks, eftersom bestämmelserna framöver finns i den nya artikeln 40 a.

Det föreslås att till artikel 59.1 om tillsynsmyndigheternas uppgifter och befogenheter fogas ett nytt led om godkännande av tioårsplanerna för nätverksutveckling och begäran om ändring av planerna som avses i den nya artikeln 40 a.

3.3 Föreslagna ändringar i gasmarknadsdirektivet

Kommissionens förslag syftar till följande ändringar i gasmarknadsdirektivet:

Tillståndsförfarande (artikel 8)

Det föreslås kompletterande ändringar i artikel 8 om naturgasanläggningar, anläggningar för vätgasproduktion och infrastruktur för vätgassystem.

De behöriga nationella myndigheterna ska begära de uppgifter som saknas i ansökningarna inom tre månader efter att ansökan lämnats in. Efter denna tidsfrist får myndigheten inte begära komplettering av ansökan, utom ifall det har skett en väsentlig förändring i projektet eller dess omgivning.

De behöriga myndigheterna ska ges tillräckliga tekniska, ekonomiska och mänskliga resurser för att de ska kunna meddela tillståndsbeslut inom de tidsfrister som fastställs i direktivet.

Ansökningar om tillstånd för anläggningar för vätgasproduktion och infrastruktur för vätgassystem ska anses ha godkänts, om ansökningarna inte behandlas inom den tidsfrist på två år som fastställs i direktivet. Tidsfristen får förlängas med högst ett år om det är vederbörligen motiverat på grund av extraordinära omständigheter. Detta tysta godkännande ska inte gälla miljöbeslut och inte heller situationer där det nationella rättssystemet saknar principen om tyst godkännande.

Det ska finnas digitala plattformar för hantering av tillståndsansökningarna. Plattformarna skulle ge tillgång till de relevanta miljödata, geologiska uppgifter och beslut som är tillgängliga i den online miljöportal som avses i artikel 10.3 i kommissionens förslag till förordning om miljöbedömningar COM(2025) 984 final.

4 Förslagets rättsliga grund och förhållande till subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna

Rättslig grund

Den rättsliga grunden för kommissionens förslag är artikel 194.2 (inre marknad för energi, förnybar) och artikel 192.1 (miljö) i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget). Enligt de rättsliga grunderna behandlar rådet och Europaparlamentet förslaget i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet. Rådet ska fatta sina beslut med kvalificerad majoritet.

Kommissionen anser att artikel 194.2 i EUF-fördraget behövs som rättslig grund för att ändra förnybartdirektivet, elmarknadsdirektivet och gasmarknadsdirektivet. Artikel 192.1 i EUF-fördraget behövs enligt kommissionen för att införa specifika anpassningar till vissa unionsbestämmelser på miljöområdet.

EU-domstolen har i sin praxis ansett att unionslagstiftaren om möjligt alltid bör sträva efter att använda endast en rättslig grund. Att använda en eller flera parallella rättsliga grunder är en exceptionell lösning. Enligt EU-domstolen är det möjligt när det rör sig om en rättsakt som samtidigt har flera syften eller beståndsdelar, vilka är oskiljaktigt förbundna med varandra, utan att den ena är underordnad eller indirekt i förhållande till den andra. Enligt statsrådets uppfattning är det i det aktuella förslaget fråga om sådana omständigheter.

Dessutom kräver användning av flera rättsliga grunder alltid att grunderna är sinsemellan förenliga. På grundval av artiklarna 192.1 och 194.2 i EUF-fördraget tillämpas samma behandlingsförfarande och samma röstningsregel i rådet. Ur denna synvinkel är det därför inte problematiskt att slå samman de nämnda rättsliga grunderna.

Statsrådet anser att den rättsliga grund som kommissionen föreslår är adekvat. Statsrådet framhåller dock att det inte är möjligt att utfärda bestämmelser om planläggning med det ordinarie lagstiftningsförfarandet i enlighet med artikel 192.1 i EUF-fördraget. Hur en del av de föreslagna artiklarna förhåller sig till planläggning framgår inte helt tydligt av förslaget.

Subsidiaritetsprincipen

Subsidiaritetsprincipen enligt artikel 5.3 i fördraget om Europeiska unionen (EU-fördraget) är tillämplig på områden där unionen och medlemsstaterna har delad befogenhet. Förslaget avser ett sådant område (miljö och energi). Förslagets syfte är att underlätta tillståndsförfarandena i unionen vad gäller förnybar energiproduktion, överförings- och distributionsnät, energilagring och laddningsinfrastruktur. Kommissionen anser att nationella åtgärder är otillräckliga för att undanröja flaskhalsar i tillståndsförfarandena och säkerställa konsekvent reglering och smidigare miljöbedömningar, eftersom det är fråga om gränsöverskridande marknader, nätverksutveckling och hela unionens klimat- och energimål. En gemensam EU-ram anses vara effektivare och mer ekonomisk än separata nationella lösningar, samtidigt som medlemsstaterna behåller behörighet att definiera detaljer i tillståndssystemen och valet av energipalett.

Statsrådet anser att förslaget är förenligt med subsidiaritetsprincipen.

Proportionalitetsprincipen

Enligt proportionalitetsprincipen ska unionens åtgärder till innehåll och form inte gå utöver vad som är nödvändigt för att nå målen i fördragen (artikel 5.4 i EU-fördraget). Kommissionen anser att förslaget är förenligt med proportionalitetsprincipen eftersom det syftar till att svara på det geopolitiska läget som uppkommit till följd av Rysslands invasion av Ukraina samt unionens ökande behov av att stärka leveranssäkerheten och konkurrenskraften på energiområdet. De föreslagna ändringarna är begränsade till underlättande av tillståndsförfarandena för förnybar energiproduktion, elnät, anläggningar för vätgasproduktion och infrastruktur för vätgassystem

och de anses vara nödvändiga för att påskynda utbyggnaden av förnybar energi och nätverk utan att belasta systemansvariga, projektaktörer och medlemsstater med orimliga kostnader.

Statsrådet konstaterar att förslaget i vissa delar inskränker medlemsstaternas nationella prövningsrätt över gällande förnybartdirektivet, habitatdirektivet och fågeldirektivet samt direktivet om miljöbedömningar. De förändringar som läggs fram i kommissionens förslag är också till många delar mycket detaljerade och riktar sig till en regelmiljö som redan har reformerats de senaste åren genom ett antal lagstiftningsakter. Bland annat innehåller förslaget flera undantagsbestämmelser, vilket skulle ytterligare splittra och komplicera unionsregleringen av miljö- och tillståndsförfaranden. Statsrådet anser att denna utveckling är problematisk med tanke på proportionalitetsprincipen, eftersom den gör regleringen mindre tydlig och konsekvent och försvårar det effektiva genomförandet i medlemsstaterna.

Enligt statsrådets initiala bedömning kan förslaget i huvudsak ändå anses uppfylla proportionalitetsprincipens krav. Ändamålsenligheten av vissa förslag i förhållande till förslagets syfte är inte helt klar och behöver granskas ytterligare under den fortsatta behandlingen. Sådana förslag är bland annat detaljerad definition av avsaknad av alternativa eller lämpliga lösningar vid bedömning av undantag enligt habitatdirektivet och fågeldirektivet och genomförande av kompensationsåtgärder samt undantag från bilaga I till MKB-direktivet. Det här gäller även delar i förslaget som kan påverka planläggningen.

5 Förslagets konsekvenser

Kommissionen har inte gjort en konsekvensbedömning av förslagen. Kommissionen publicerade i samband med förslaget ett kortfattat arbetsdokument SWD(2025) 2000 final, med en mycket allmänt hållen beskrivning av konsekvenserna. Nedan presenteras generella bedömningar av förslagets konsekvenser i Finland till den del det i denna fas är möjligt att utvärdera konsekvenser.

5.1 Konsekvenser för lagstiftningen

Konsekvenser av förslagen gällande förnybartdirektivet:

Förslagen till ändring av direktivet skulle tillämpas genom nationell lagstiftning. Förslaget skulle påverka exempelvis lagen om tillståndsförfaranden och vissa andra administrativa förfaranden i samband med produktionsanläggningar för förnybar energi (1145/2020, nedan *lagen om tillståndsförfaranden för förnybar energi*), lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (252/2017, nedan *MKB-lagen*), naturvårdslagen (9/2023) och eventuellt elmarknadslagen.

Enligt 39 § i den gällande naturvårdslagen ska planeringen, uppförandet och driften av en i 3 § 5 punkten i lagen om tillståndsförfaranden och vissa andra administrativa förfaranden i samband med produktionsanläggningar för förnybar energi avsedd produktionsanläggning för förnybar energi och av ett tillhörande nät och energilager samt anslutning av en produktionsanläggning för förnybar energi och ett energilager till nätet betraktas som projekt av ytterst viktigt allmänt intresse och anses tjäna folkhälsan och säkerheten. Genom förslaget skulle presumtionen utvidgas till att omfatta infrastrukturen av överförings- och distributionsnät, fristående lagringstillgångar samt laddningsinfrastruktur, vilket skulle kräva ändring av bestämmelsen.

MKB-lagen och lagen om tillståndsförfaranden för förnybar energi skulle eventuellt behöva ändras, åtminstone vad gäller de föreslagna undantagen från MKB-förfarandet och granskningarna i accelerationsområden för förnybar energi. Dessutom behövs en utvidgning av

tillämpningsområdet för bestämmelsen om att MKB-förfarandet vid vissa projekt ska begränsas till ändringens konsekvenser i förhållande till det ursprungliga projektets påverkan. Motsvarande bestämmelser gällande vissa projekt för anläggningar för förnybar energi finns i 17 a § i lagen om tillståndsförfaranden för förnybar energi. Enligt statsrådets uppfattning avgränsas konsekvensbedömningarna för ombyggnadsprojekt i den gängse tillämpningspraxisen av MKB-lagen till ändringens påverkan.

Konsekvenser av förslagen gällande elmarknadsdirektivet:

Möjligheten till undantag från MKB-förfarandet och Natura-bedömningarna enligt artikel 8.9 i elmarknadsdirektivet skulle eventuellt kräva ändringar i den nationella lagstiftningen.

På det nationella planet, utifrån den gängse tillämpningen av MKB-lagen, gäller förfarandet för miljökonsekvensbedömning av ändringar i projekt i princip endast ändringens påverkan. Det är ändå möjligt att förslaget föranleder ändringar i MKB-lagstiftningen och eventuellt i elmarknadslagen.

Beslutsfattandet från fall till fall enligt den finska MKB-lagen utgår redan från huruvida projektet sannolikt medför betydande miljöpåverkan. Enligt en preliminär bedömning skulle föreslagna artikel 8.10 därmed inte föranleda ändringar i den nationella lagstiftningen.

Genomförandet av vissa andra artiklar i elmarknadsdirektivet skulle eventuellt också kräva ändringar i lagstiftningen. Sannolikt behöver åtminstone elmarknadslagen anpassas. Behov av ändringar har identifierats gällande tidsfristerna för tillståndsförfarandet, den föreslagna kontaktpunkten, etableringen av en digital plattform och tioårsplanen för nätverksutveckling och investeringsbeslut.

Konsekvenser av förslagen gällande gasmarknadsdirektivet:

Det har också identifierats behov för mindre ändringar i lagstiftningen; dessa gäller gasmarknadslagstiftningen och hänför sig till åtminstone till tidsfristen för ytterligare upplysningar för tillståndsansökan och etableringen av en digital plattform.

5.2 Miljökonsekvenser

Konsekvenser av förslagen gällande förnybartdirektivet:

Det är i detta skede svårt att bedöma förslagets samlade miljökonsekvenser, eftersom de föreslagna förändringarna är mycket splittrade och riktar sig på flera olika förfaranden. Bedömningen försvåras också av att kommissionens förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om att påskynda miljöbedömningar (COM(2025) 984 final) och förslaget till granskad förordning om transeuropeiska energinät (TEN-E) COM(2025) 1006 final framskrider parallellt, och det saknas en övergripande bild av de samlade konsekvenserna.

Förslaget kan ha positiva klimatkonsekvenser till den del som det påskyndar uppförandet av projekt för förnybar energiproduktion. Elproduktionen är i Finland redan i hög grad utsläppsfri; däremot finns det en större potential för utsläppsminskning inom uppvärmning och transporter. Allmänt taget bedöms förslagets effekt för att påskynda projekt som liten, eftersom de föreslagna ändringarna gäller endast en del av projekten för förnybar energiproduktion. Däremot kan det ha en större inverkan på enskilda projekt.

Förslaget skulle sannolikt medföra mest betydande miljökonsekvenser för den biologiska mångfalden genom lättnaderna i förfarandena för undantag och granskningar i habitatdirektivet och fågeldirektivet.

Vad gäller förfaranden för undantag enligt habitatdirektivet och fågeldirektivet anses produktionsanläggningar för förnybar energi, inbegripet deras samlokaliserade energilagring, samt konstruktioner för anslutning av en anläggning till el-, gas-, värme- eller kylnätet automatiskt vara av ytterst viktigt allmänt intresse. Genom förslaget skulle presumptionen utvidgas till att omfatta infrastrukturen av överförings- och distributionsnät, fristående lagringstillgångar samt laddningsinfrastruktur, vilket innebär en betydande utvidgning av det nuvarande tillämpningsområdet.

I förslaget fastställs också vad som vid undantagsprövningen ska anses utgöra *en lämplig alternativ lösning*. Enligt förslaget är alternativet inte lämpligt, om det inte kan användas för att tillfredsställa utveckling av samma kapacitet för förnybar energi med samma energiteknik eller inom samma eller motsvarande tidsram och utan avsevärt högre kostnader, och projekt för överförings- och distributionsinfrastruktur och tillhörande utrustning anses sakna alternativ om projektets syfte inte kan uppfyllas genom uppbyggnad av samma kapacitet med samma teknik eller inom samma eller motsvarande tidsram och utan avsevärt högre kostnader. Dessa definitioner kan utesluta alternativ som är ekologiskt bättre, men som tar mer tid eller är dyrare.

Förslaget skulle också minska behovet av förfarandet för miljökonsekvensbedömning och Natura-bedömningar. Enligt förslaget skulle förfarandet för miljökonsekvensbedömning och Natura-bedömningarna enligt habitatdirektivet förenklas i fråga om ombyggnad, modernisering eller uppgradering av befintlig infrastruktur för överförings- och distributionssystem. I dessa fall skulle myndigheterna få befria projekten från bedömningarna, ifall åtgärderna inte kräver användning av tilläggsutrymme och att de stämmer överens med de tillämpliga åtgärderna för miljöskydd som fastställts för den ursprungliga anläggningen.

Bedömningarna skulle förenklas genom att kväveutsläppen inte ska omfattas av Natura-bedömningen vid projekt för planering, uppförande och drift av överförings- och distributionsnät. Miljökonsekvensbedömningarna och Natura-bedömningarna av projekt för utbyggnad, ombyggnad, modernisering och uppgradering av befintlig infrastruktur skulle begränsas till ändringens effekter jämfört med det ursprungliga projektet. Dessutom skulle vissa små projekt, såsom installation av solenergiutrustning och samlokaliserad energilagring vars totala installerade kapacitet är högst 100 kW, befrias från alla tillståndprocesser.

Trots att lättnaderna av kraven enligt förslaget inte ska tillämpas på projekt på Natura 2000-områden eller andra områden som omfattas av nationella skyddssystem, är det möjligt att projekt utanför dessa områden har en skadlig effekt på deras bevarandevärde, som till följd av ändringarna inte skulle omfattas av bedömningarna.

Sammantaget är förslagets långsiktiga miljökonsekvenser diffusa, och bedömningen av dem försvåras av att regleringen är väldigt splittrad och att det är svårt att förutse de samlade konsekvenserna av enskilda projekt.

Konsekvenser av förslagen gällande elmarknadsdirektivet:

Undantaget gällande tillämpningen av bilaga I till MKB-direktivet kan få konsekvenser för miljön. De projekt som räknas upp i bilagan har på unionsnivå ansetts i princip alltid vara sådana som sannolikt medför betydande miljöpåverkan. Till följd av undantaget skulle denna påverkan inte omfattas av förfarandet för miljökonsekvensbedömning.

Den föreslagna digitala beslutsplattformen, som ger tillgång till relevanta data och beslut om miljö och geologi, underlättar bedömningen av miljökonsekvenserna.

Konsekvenser av förslagen gällande gasmarknadsdirektivet:

Den föreslagna digitala beslutsplattformen, som ger tillgång till relevanta data och beslut om miljö och geologi, underlättar bedömningen av miljökonsekvenserna.

5.3 Ekonomiska konsekvenser

Konsekvenser av förslagen gällande förnybartdirektivet:

Kommissionens förslag till en digital portal för tillståndsförfaranden skulle kräva utveckling av den nationella digitala tjänsten Tillstånd och tillsyn, samt inrättande av nya kommunikationsförbindelser i den online miljöportal som avses i artikel 10.3 i kommissionens förslag till förordning om miljöbedömningar COM(2025) 984 final. Även om tjänsten Tillstånd och tillsyn redan har största delen av de funktioner som förslaget kräver, måste tillräckliga resurser reserveras för utveckling av portalen. Enligt förslaget skulle företagen alltid ansöka om tillstånden för förnybar energi via den digitala portalen, vilket skulle medföra en betydande ökning i användningen av tjänsten Tillstånd och tillsyn. Kommunerna behöva börja använda tjänsten i stor omfattning, för att uppgifterna om projekt som hör till direktivets tillämpningsområde ska bli registrerade via portalen. Kommunernas anslutning till tjänsten försvåras av att alla kommuner inte har ett system för digital handläggning av ansökningar. Ändringarna beräknas medföra de offentliga finanserna kostnader som uppgår till flera miljoner euro.

Konsekvenser av förslagen gällande elmarknadsdirektivet:

Säkerställande av tillräckliga tekniska, ekonomiska och mänskliga resurser hos de behöriga myndigheterna för att tillståndsbesluten ska fattas inom de tillämpliga tidsfristerna kan få konsekvenser för statsfinanserna. Till exempel de nya tidsfristerna i tillståndsförfarandena för elnätsinfrastrukturen kommer sannolikt att medföra ett tryck på att öka personalen.

Den föreslagna kontaktpunkten för de systemansvariga för överförings- eller distributionsnät och kontaktpunktens uppgifter kan öka kostnaderna jämfört med de nuvarande kontaktpunkternas kostnader.

Den föreslagna digitala plattformen förväntas medföra tilläggskostnader för samordning av data samt utveckling och drift av systemen.

Konsekvenser av förslagen gällande gasmarknadsdirektivet:

Säkerställande av tillräckliga tekniska, ekonomiska och mänskliga resurser hos de behöriga myndigheterna för att tillståndsbesluten ska fattas inom de tillämpliga tidsfristerna kan få konsekvenser för statsfinanserna.

Den föreslagna digitala plattformen förväntas medföra tilläggskostnader för samordning av data samt utveckling och drift av systemen.

Eventuella tilläggsanslag som hänför sig till förslaget fastställs i propositionen om statsbudgeten/planen för de offentliga finanserna, inom de finansiella ramarna. I enlighet med det finanspolitiska ministerutskottets riktlinjer ska de uppgifter som följer av nya åtaganden

tilldelas resurser främst genom att slopa existerande uppgifter eller effektivisera skötseln av de nuvarande uppgifterna.

5.4 Konsekvenser för företagen

Förslaget inverkar på företag som utvecklar och arbetar med projekt som hänför sig till förnybar energiproduktion samt till energilagring och laddningsstationer. Om förslagets syften uppfylls kommer det att underlätta och påskynda utvecklingen av projekt, då antalet tillstånd som behövs i vissa fall kommer att minska och miljörelaterade utredningar i vissa fall inte längre behövs. I detta skede är det visserligen svårt att bedöma hur mycket ändringen kommer att påskynda processerna, eftersom genomförandet av de mer detaljerade och diversifierade bestämmelserna för olika energitekniker kan tillfälligt fördröja processerna i myndigheterna. Åtminstone en del av de föreslagna maximala tidsfristerna för tillståndprocesserna uppfylls antagligen redan nu.

Om kostnaderna för en utomstående kontaktperson vältras över på företagen, vilket enligt förslaget är ett alternativ för att staten står för kostnaderna, kommer det att medföra kostnader för företagen inom förnybar energi.

Flexibla anslutningsavtal, alternativt anslutningsställe eller alternativt preliminärt datum för nätanslutningen för nätanslutning av olika slags solenergiutrustning, energilagring, laddningsstationer och anläggningar för produktion av förnybar energi ger projektutvecklarna fler möjligheter att genomföra sina planerade projekt.

Projektet inverkar också på företag som utvecklar, bygger och driver infrastruktur för överförings- och distributionsnät för el och på företag som anlägger naturgasnät. Om förslagets syften uppfylls kommer det att underlätta och sannolikt delvis påskynda tillståndprocessen. I gengäld ökar förslaget i viss mån skyldigheterna vid planeringen av elnät.

5.5 Administrativa konsekvenser

Konsekvenser av förslagen gällande förnybartdirektivet:

Kommissionens förslag till en digital portal för tillståndsförfaranden skulle kräva att kommunerna i stor utsträckning börjar använda tjänsten Tillstånd och tillsyn.

Förslaget uppskattas öka något den administrativa bördan och myndighetsarbetet i anslutning till tillståndsförfarandena, bland annat till följd av den mer fragmenterade och komplexa regleringen.

Förslaget kan medföra en större administrativa börda för domstolarna, ifall utvidgningen av tillämpningsområdet innebär att antalet projekt som kräver brådskande handläggning ökar.

I förslaget fastställs tidsfrister för tillståndsförfarandena för laddningsstationer, vissa typer av energilagring och pumpkraftverk. Det framgår inte tydligt av förslaget hur förfarandet för miljökonsekvensbedömning förhåller sig till tidsfristerna. Ifall en eventuell miljökonsekvensbedömning ska räknas med i tidsfristen, kommer det att förkorta tiden för tillståndsförfarandet, eftersom man i Finland utför konsekvensbedömningen före tillståndsförfarandet. Samråd om miljökonsekvensbeskrivningen och utfärdande av en motiverad slutsats tar totalt högst fyra månader. Korta tidsfrister kan till exempel leda till att myndigheterna behöver mer resurser.

Konsekvenser av förslagen gällande elmarknadsdirektivet:

Handläggning av tioårsplanen för nätverksutveckling som ska lämnas till regleringsmyndigheten i enlighet med direktivet medför administrativa konsekvenser för myndigheten. Utveckling och drift av den digitala plattformen ökar också de administrativa konsekvenserna.

Konsekvenser av förslagen gällande gasmarknadsdirektivet:

Utveckling och drift av den digitala plattformen ökar de administrativa konsekvenserna.

6 Förslagets förhållande till grundlagen samt till de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna

Förslaget till förordning har relevans för åtminstone följande artiklar i grundlagen: 6 § (jämlikhet), 20 § (ansvar för miljön), 21 § (rättsskydd) och 121 § (kommunal och annan regional självstyrelse).

Jämlikhet

Förslaget skulle ställa verksamhetsutövarna i projekt för förnybar energi, infrastruktur för överförings- och distributionsnätverk, fristående energilagring och laddningsinfrastruktur samt för naturgasanläggningar, anläggningar för vätgasproduktion och infrastruktur för vätgassystem i en förmånligare ställning jämfört med de övriga verksamhetsutövarna. Grundlagsutskottet har framhållit att inga skarpa gränser för lagstiftarens prövning följer av jämlikhetsprincipen när en reglering i överensstämmelse med den rådande samhällsutvecklingen eftersträvas (GrUU 37/2010 rd). Utskottet har även konstaterat att skillnaderna inte får vara godtyckliga eller oskäliga (GrUU 37/2010 rd). Hur särreglering av strategiska projekt förhåller sig till likabehandlingsprincipen har behandlats mer ingående, till exempel i U-skrivelsen 7/2023 rd.

Grundlagsutskottet har i anslutning till jämlikhetsbestämmelsen i grundlagen (6 §) ansett att det finns godtagbara grunder för att förutsätta elektronisk kommunikation i situationer där skyldigheten inte direkt gäller enskilda personer utan i främsta rummet juridiska personer (GrUU 32/2018 rd). Även enskilda personer utvecklar projekt för förnybar energi, exempelvis solkraftsprojekt, trots att de flesta projekt drivs av företag. Därmed är den föreslagna obligatoriska digitaliseringen också för privatpersoner en relevant fråga med tanke på jämlikhetsbestämmelsen i grundlagen.

Förslaget verkar dessutom göra regleringen av miljötillståndsprocesserna och miljöbedömningarna betydligt mer invecklad. Detta gör lagstiftningen otydligare, vilket kan påverka likabehandlingen av verksamhetsutövare och miljöutvärderingsdeltagare.

Ansvar för miljön samt rättsskydd

”Tyst godkännande” enligt förslaget förefaller problematiskt i fråga om 21 § grundlagen bland annat avseende hur medel för ändringssökande kan användas (U 38/2025 rd; U 7/2023 rd U 2/2023 rd). Hur tyst godkännande förhåller sig till 21 § grundlagen har behandlats mer ingående, till exempel i U-skrivelsen 2/2023 rd. Efter nämnda U-skrivelse har det föreskrivits om tyst godkännande i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1309 om åtgärder för att minska kostnaderna för utbyggnad av gigabitnät för elektronisk kommunikation, om ändring av förordning (EU) 2015/2120 och om upphävande av direktiv 2014/61/EU samt nationellt i 17 b § i lagen om tillståndsförfaranden och vissa andra administrativa förfaranden i samband med produktionsanläggningar för förnybar energi (1145/2020) i väl avgränsade fall. Enligt en initial bedömning kan tyst godkännande även vara problematiskt med tanke på konventionen om

tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor (s.k. Århuskonventionen, FördrS 122/2004).

Förslagen till att lätta på undantagsförfarandena i fågeldirektivet och habitatdirektivet skulle minska effekten av bestämmelserna i dessa direktiv, som genomför var och ens ansvar för naturen och dess mångfald, som även ingår i miljörelaterade grundläggande rättigheter.

Eventuella inskränkningar i tillämpningen av MKB-förfarandet, särskilt av projekt som enligt bilaga I till MKB-direktivet alltid ska anses vara sådana som sannolikt medför betydande miljöpåverkan, skulle ha negativa konsekvenser för den i 20 § i grundlagen fastställda möjligheten för var och en att påverka beslut i frågor som gäller den egna livsmiljön.

Kommunal och annan regional självstyrelse

Det är oklart hur den föreslagna bestämmelsen i artikel 16 c i förnybartdirektivet, enligt vilken förändringar i status för den mark på vilken anläggningen för förnybar energi är belägen inte förhindrar uppgradering av anläggningen, förhåller sig till planläggning. Därför är det svårt att bedöma artikelns konsekvenser för den kommunala självstyrelsen, till vilken planläggningen hör.

7 Ålands ställning

Bestämmelser om behörighetsfördelningen mellan landskapet Åland och riket finns i 18 § och 27 § i självstyrelselagen för Åland (1144/1991) (nedan kallad självstyrelselagen). Enligt 18 § 1 mom. 10 och 22 punkten i självstyrelselagen har landskapet lagstiftningsbehörighet i fråga om natur- och miljövard och näringsverksamhet.

Därför anses förslaget omfattas av landskapets lagstiftningsbehörighet. Landskapet Åland ansvarar i princip för genomförande av Europeiska unionens rättsakter till den del ärendet omfattas av dess behörighet.

8 Behandling av förslaget i Europeiska unionens institutioner och de övriga medlemsstaternas ståndpunkter

Kommissionen lade fram förslaget till förordning den 10 december 2025. Arbetsgruppsbehandlingen av förslaget började i januari 2026.

För närvarande saknas information om tidsramen för behandling vid Europaparlamentet. Andra medlemsstater har i preliminära synpunkter på förslaget förhållit sig kritiskt till bland annat kravet på digital ärendehantering, obligatorisk utomstående kontaktperson samt kravet på tyst godkännande. Visserligen har andra medlemsstater understött målen med förslaget, och många medlemsstater anser också att det är befogat att införa specialreglering för att underlätta förnybar energi, trots att regleringen blir mer fragmenterad.

9 Den nationella behandlingen av förslaget

Statsrådets U-skrivelse har utarbetats vid miljöministeriet i samarbete med arbets- och näringsministeriet.

Utkastet till U-skrivelse behandlades i ett skriftligt förfarande i sektionerna Hälsa (EU23) och Energi och Euratom (EU23) den 5–6 februari 2026.

Förfarande med skriftliga framställningar i EU-ministerutskottet den 11–13 februari 2026.

10 Statsrådets ståndpunkt

Förnybartdirektivet

Statsrådet kan på det stora hela ställa sig bakom de föreslagna ändringarna. Statsrådet anser emellertid att vissa delar av ändringarna ännu bör omprövas eller preciseras för att målen för förslagen ska kunna uppnås.

Generellt anser statsrådet att det är beklagligt att det saknas en bedömning av förslagets konsekvenser. Enligt statsrådet är det viktigt att ändringarna av förnybartdirektivet begränsas till förslag som föreslås i det europeiska nätpaketet.

Statsrådet understryker att de nationella särdragen bör beaktas på en adekvat nivå genom att ge medlemsstaterna ett tillräckligt handlingsutrymme för utveckling och påskyndande av tillståndsförfarandena (U 6/2023 rd, U 7/2023 rd). Regleringen bör säkerställa en hög nivå av miljö- och naturskydd och samstämmighet med unionens andra miljöåtgärder och miljömål samt allmänhetens deltagande (U 6/2023 rd, U 7/2023 rd).

Statsrådet påpekar att de metoder som primärt används för att uppnå förslagets syfte inte ska öka den administrativa bördan och kostnaderna för medlemsstaterna.

Statsrådet anser att förslaget bör förtydligas med avseende på hur kraven i habitatdirektivet och fågeldirektivet ska beaktas i projekt som omfattas av förnybartdirektivets tillämpningsområde. Statsrådet påpekar dock att det skulle vara bättre att göra ändringar enligt målet i fågel- och habitatdirektiven som en del av de åtgärder som eventuellt vidtas utifrån det stresstest som avses i direktiven. Kommissionen har tillkännagivit stresstester enligt fågeldirektivet och habitatdirektivet bland annat i sitt meddelande COM(2025) 980 final.

Vid utvecklingen av unionsregleringen om förfaranden på miljöområdet bör man se till funktionen av det unionsrättsliga systemet, för att förhindra sådana konflikter mellan olika direktiv som försämrar tillämpningen av dem och försvagar verksamhetsutövarnas rättsskydd (U 59/2021 rd).

Statsrådet ser det som problematiskt att förslaget, särskilt då det granskas i förhållande till de samtidigt framskridande kommissionens förslag till smidigare miljöreglering (förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om att påskynda miljöbedömningar (COM(2025) 984 final) och förslaget till granskad förordning om transeuropeiska energinät (TEN-E COM(2025) 1006 final), verkar leda till mer invecklad EU-reglering om miljö- och tillståndsförfaranden. Då tillståndsförfaranden ändras bör målet vara en enhetlig och konsekvent regelmiljö. Detta bör beaktas i den fortsatta beredningen, så att undantagsbestämmelserna avgränsas till dem som är nödvändiga för uppnåendet av målen.

Harmonisering av medlemsstaternas verksamhet och de föreslagna ändringarna i myndigheternas verksamhet samt utvecklingen av en digital portal och datasystem för tillståndsförfarandena skulle medföra kostnader. Medlemsstaterna bör ges tillräckligt med tid för att etablera portalen. Obligatorisk digital ärendehantering får inte strida mot jämlikhetsbestämmelsen i grundlagen.

Statsrådet förhåller sig kritiskt till förslaget att vinst från förnybara energiprojekt ska överföras till lokalinvånare och lokalsamhällen. Statsrådet anser att genomförandet av förslaget inte ska

vara obligatoriskt för medlemsstaterna. Det sekundära alternativet är att om möjligt höja kapacitetsgränsen på 10 MW för överföring av vinsten.

Statsrådet anser att utnämmande av en utomstående kontaktperson i enlighet med förslaget inte ska vara obligatoriskt för medlemsstaterna. I Finland tillämpas redan flera metoder för att säkerställa den sociala acceptansen av förnybara energiprojekt, såsom fastighetsbeskattning och olika samråd. Därmed ses det inte sådant nationellt behov som skulle motivera en obligatorisk utomstående kontaktperson.

Statsrådet påpekar att uppmärksamhet bör ägnas åt tyst godkännande med tanke på grundlagen. Statsrådet anser att tyst godkännande om möjligt i första hand ska strykas från förslaget eller att det ska utformas så att medlemsstaterna själva kan bestämma om införande av det. Statsrådet anser att det är bra att tyst godkännande inte gäller miljötillstånd.

Statsrådet ser det som viktigt att bestämmelserna om smidigare tillståndsförfaranden i det föreslagna direktivet inte begränsar kommunernas befogenheter att besluta om områdesanvändningen inom sina respektive områden. Förslagets konsekvenser för den nationella planeringen av områdesanvändningen bör ytterligare förtydligas.

Statsrådet har förbehåll avseende förslaget att undanröja hindren för installering av småskaliga solcellsanläggningar på högst 800 W. Installering av sådana system är kopplad till aspekter av elsäkerhet och byggnadernas fasader, som ska beaktas i regleringen. Så små solcellsanläggningar är inte vanliga i Finland, och deras eventuella konsekvenser bör utredas.

Statsrådet anser att det med avseende på det föreslagna undantaget till artikel 16c i förnybartdirektivet gällande tillämpningen av förfarandet för miljökonsekvensbedömning vid vissa ombyggnader av vindkraftverk bör säkerställas att projektens eventuella sannolikt betydande miljöpåverkan beaktas. Statsrådet anser att man inte kan utesluta möjligheten att de projekt som avses i artikel, och därmed även det föreslagna undantaget, skulle kunna medföra betydande miljöpåverkan.

Statsrådet framhåller att man med avseende på projekt för fristående energilagring och laddningsstationer enligt artiklarna 16h 3 punkten och 16j 3 punkten inte med säkerhet kan utesluta behovet av miljökonsekvensbedömning. Statsrådet anser att de föreslagna tidsfristerna för tillståndsförfarandet i dessa artikelpunkter förefaller korta, ifall projektet också kräver en miljökonsekvensbedömning som ska rymmas inom tidsfristen. Statsrådet ser det som viktigt att tidsfristerna förlängs i situationer där förfarandet för miljökonsekvensbedömning ska tillämpas på projektet.

Statsrådet anser att man i regleringen bör säkerställa att medlemsstaterna behåller sin autonomi i fråga om förfaranden i enlighet med artikel 2.2 i MKB-direktivet.

Elmarknadsdirektivet

Statsrådet ställer sig inte bakom undantag till bilaga I till MKB-direktivet, eftersom de projekt som räknas upp i bilagan har på EU-nivå fastställts som projekt som alltid i princip sannolikt medför betydande miljöpåverkan. Därmed skulle den föreslagna ändringen avvika från systematiken i MKB-direktivet. Statsrådet anser att i första hand ska de föreslagna ändringarna gällande tillämpning av bilaga I till MKB strykas.

Statsrådet ställer sig bakom förlängningar i tidsfristerna för förfarandet för miljökonsekvensbedömning. I princip bör man i fråga om tidsfristerna för

miljökonsekvensbedömning sträva efter de tidsfrister som fastställts i den nationella MKB-lagstiftningen.

Statsrådet ser det som bra att förslaget beaktar skyldigheterna enligt artikel 7 i MKB-direktivet och efterlevnaden av dem.

Statsrådet ställer sig i princip bakom de föreslagna ändringarna och tilläggen till elmarknadsdirektivet, förutom de ovannämnda förslagen gällande MKB-direktivet.

Statsrådet understöder fastställandet av tidsfrister för tillståndsförfarandena för elnätsinfrastrukturen, men det bör finnas flexibilitet i tillämpningen av dem. En frist på tre månader för att begära ytterligare upplysningar till bristfälliga ansökningar kan i vissa fall vara relativt kort och kan med fördel förlängas.

Statsrådet understöder principen om att planeringen, uppförandet och driften av nätinfrastrukturen för elöverföring och eldistribution ska presumeras vara primära för allmänintresset vid de fallspecifika bedömningarna i tillståndsförfarandena för elnätsinfrastrukturen, då man balanserar de rättsliga intressena.

Statsrådet anser att den nya kontaktpunkten som ska ge vägledning till systemansvariga för överförings- eller distributionsnät och underlätta tillståndsförfarandena hellre bör vara frivillig. Tillståndssökanden kan redan i nuläget få heltäckande anvisningar från myndigheterna under tillståndprocessens olika faser, och därmed ses det inget behov av en obligatorisk kontaktpunkt.

Statsrådet anser att systemoperatörerna av överföringsnätens tioårsplan för nätverksutveckling ska stämma överens med den integrerade nationella energi- och klimatplanen och dess uppdateringar. Med avseende på kommissionens roll i planeringen av energininfrastrukturen förhåller statsrådet sig kritiskt till ökningen av kommissionens befogenheter i utvecklingen av transeuropeiska energinätverk. Medlemsstaternas påverkansmöjligheter och transparensen i processerna bör säkerställas.

Gasmarknadsdirektivet

Statsrådet ställer sig i princip bakom de föreslagna ändringarna och tilläggen till gasmarknadsdirektivet.

Statsrådet understöder fastställandet av en tidsfrist för tillståndsförfarandet i situationer där de behöriga nationella myndigheterna ber projektets genomförare lämna in de uppgifter som saknas. Den föreslagna tidsfristen på tre månader kan i vissa fall vara kort, och en längre tidsfrist skulle kunna vara möjlig.